

In dit nummer

Onderwijs

Onderwijs staat permanent hoog op de politieke en maatschappelijke agenda. Iedereen deelt de mening dat onderwijs belangrijk is, maar hoe onderwijs het beste tot zijn recht komt, daarover verschillen de meningen aanzienlijk. Scholen 'moeten' tegenwoordig erg veel, komen ze nog wel aan lesgeven toe? Deze nieuwsbrief bevat onder andere interviews met professionals uit het onderwijsveld. Ook vindt u een interview met het nieuwe hoofd van de onderzoeksgroep Jeugd, opvoeding en onderwijs van het Verwey-Jonker Instituut. Hoe vinden zij dat het momenteel staat met het onderwijs in Nederland en hebben zij nieuwe ideeën en ambities?

Inhoud

Pagina 2 en 3

- Ten geleide
- Vervolg nieuwe onderzoekers
- De ambitie van Rob Gilsing: een goed gevulde maatschappelijke gereedschapskist
- Lessen in Geluk

Pagina 4 en 5

- Comenius Lyceum blij met kenniswerkplaats
- Recente publicaties

Pagina 6 en 7

- Vervolg recente publicaties
- Tijdschriftartikelen en boekbijdragen
- De schoolsportvereniging als katalysator van wijkontwikkeling

Pagina 8

- WRR-rapport over schooluitval wordt breed gesteund

Nieuws *PO-Raad zoekt schoolbesturen voor deelname traject maatschappelijke problematiek*

De PO-Raad ontvangt van haar leden vaak signalen dat het voor scholen die te maken hebben met veel maatschappelijke problemen in en rondom de school moeilijk is zich te richten op hun kerntaak. De PO-Raad ontwikkelt daarom, in samenwerking met het Verwey-Jonker Instituut, een instrument dat besturen en scholen kan helpen zaken in en om de school zo te organiseren dat deze zich beter

kan richten op de kerntaak: het geven van goed onderwijs.

De PO-Raad en het Verwey-Jonker Instituut nodigen besturen van scholen die te maken hebben met maatschappelijke problematiek uit om te participeren in een nieuw traject. Het doel van dit traject is een systematische aanpak te ontwikkelen om negatieve maatschappelijke omgevingsfactoren het hoofd te bieden.

Kijk voor meer informatie op www.poraad.nl

Nieuwe onderzoekers

Dr. Rob Gilsing

Dr. Rob Gilsing is vanaf 1 september 2009 werkzaam bij het Verwey-Jonker Instituut als hoofd van de onderzoeksgroep Jeugd, opvoeding en onderwijs. Van 1996 tot

2009 was hij verbonden aan het Sociaal en Cultureel Planbureau, waarvan de laatste twee jaar als projectleider van de Wmo-evaluatie. In 2005 promoveerde hij aan de Universiteit Maastricht op Bestuur aan banden, Lokaal jeugdbeleid in de greep van nationaal beleid.

Drs. Inge Bakker

Drs. Inge Bakker is per 1 oktober 2009 als senior onderzoeker verbonden aan het Verwey-Jonker Instituut. Hiervoor werkte zij bij het Instituut voor Maatschappelijke Veiligheidsvraagstukken

(IPIT) van de Universiteit Twente. Zij doet binnen het instituut onderzoek naar uiteenlopende onderwerpen op het terrein van politie, justitie en veiligheidszorg. Samenwerking tussen justitie, gemeente en hulpverlening en de uitvoering van de politietaken zijn hierbinnen centrale thema's. ▶

Ten geleide

Onderwijs is overdracht

Omdat de jeugd de toekomst heeft, kijkt iedereen naar het onderwijs. Het is het stevigste bolwerk in een overigens vrij chaotisch jeugdveld: onderwijs is verplicht voor ieder kind, kent relatief goede voorzieningen en heeft een sterke professionele inrichting. Vanwege deze solide structuur zijn de verwachtingen hoog gespannen. Op de school moet het gebeuren. Maar juist daarin schuilt het gevaar. Het onderwijs kan overbelast raken onder de nieuwe aandachtgebieden, de extra taken en de administratieve plichten.

Hans Boutellier, Algemeen directeur

Het woord overbelast gebruik ik niet toevallig. De WRR heeft gewezen op de relatief grote groep overbelaste jongeren, die de omstandigheden waarin zij moet opgroeien

moeilijk aankan (zie het interview op de achterzijde van deze nieuwsbrief met opsteller de heer Pieter Winsemius). Iets dergelijks geldt voor de scholen. Een relatief grote groep heeft moeite om goed te draaien onder de grote maatschappelijke druk: hoge verwachtingen en overbelaste jongeren. Deze scholen hebben goede ondersteuning nodig; ons instituut ontwikkelt in samenwerking met de PO-raad methoden daarvoor.

Het komt erop aan de scholen gebruik te laten maken van de omgeving (jeugdzorg, politie en andere organisaties), zodat zij hun primaire taak optimaal kunnen verrichten. Daarin schuilt uiteindelijk de grootste maatschappelijke bijdrage van een dergelijke 'netwerkschool': de kerntaken uitvoeren in een samenhangend veld van ondersteunende actoren. In het hart van deze taken ligt naar mijn mening 'de overdracht' - over de breedte daarvan en de wijze waarop kan worden getwist. Maar de schoonheid van het onderwijs ligt in het doorgeven van kennis en levenservaring van de ene generatie aan de andere. In deze overdracht realiseert de samenleving haar continuïteit.

2

Nieuwe onderzoekers

Drs. Fadila El Idrissi

Drs. Fadila El Idrissi is in 2009 in dienst gekomen bij het Verwey-Jonker Instituut als junior onderzoeker bij de onderzoeksgroep Jeugd, opvoeding en onderwijs. Zij studeerde Sociale psychologie aan de Vrije Universiteit te Amsterdam. Bij het Verwey-Jonker Instituut houdt zij zich

onder andere bezig met onderzoek op het terrein van jeugd, opvoeding en onderwijs en met vraagstukken rondom de multiculturele thematiek.

Drs. Jessica van den Toorn

Drs. Jessica van den Toorn werkt sinds september 2009 als junior onderzoeker bij het instituut en maakt deel uit van de onderzoeksgroep Maatschappelijke Participatie. Daarvoor was zij al aan het instituut verbonden als stagiaire en assistent onderzoeker. Bij het Verwey-

Jonker Instituut houdt Jessica zich onder andere bezig met onderzoek naar de rol van levensbeschouwelijke organisaties in het bestrijden van sociale uitsluiting en hun relatie tot de overheid en andere organisaties.

Lopend onderzoek

Interventies tegengaan segregatie scholen

Opdrachtgever: Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling gemeente Utrecht
Projectleider: Rob Gilsing
Uitkomst: 2010

Segregatie in het basisonderwijs is een verontrustende maatschappelijke ontwikkeling in Nederland. In opdracht van de Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling van de gemeente Utrecht verricht het Verwey-Jonker Instituut onderzoek naar effectieve interventies, gericht op het tegengaan van segregatie in het basisonderwijs in de gemeente Utrecht. Samen met drie grote schoolbesturen wil men bevorderen dat kinderen in Utrecht in hun eigen wijk naar school gaan. Voor een effectieve en gedragen aanpak moet er inzicht komen in de verhoudingen tussen groepen leerlingen uit diverse sociaaleconomische klassen die leerlingen de beste kansen bieden. Ook moet er inzicht komen in de voor- en nadelen van mogelijke aanmeldinterventies, in de mate waarin scholen sociaaleconomisch een afspiegeling vormen van de wijk waarin ze staan, in schoolkeuzemotieven van ouders en in de wijze waarop ouders een school kiezen. Daarmee worden aanbevelingen geformuleerd om het gewenste doel, het tegengaan van segregatie, te bereiken.

De ambitie van Rob Gilsing:

een goed gevulde maatschappelijke gereedschapskist

Rob Gilsing (46) is sinds 1 september 2009 hoofd Onderzoeksprogramma Jeugd, opvoeding en onderwijs bij het Verwey-Jonker Instituut. Eén van zijn ambities is om de komende jaren het onderzoek op het snijvlak van onderwijs en opvoeding te verbreden. 'Dat gaat over thema's als sociaal kapitaal en burgerschap, maar ook over de segregatie in het onderwijs. Met ons onderzoek willen wij mensen instrumenten aanreiken waarmee zij aan hun maatschappelijke opdracht kunnen werken.'

Goede voorzieningen voor de jeugd

Rob Gilsing is van huis uit politicoloog. Al snel na zijn studie kwam hij terecht op het terrein van het lokaal beleid. Van 1996 tot 2009 werkte hij voor het Sociaal Cultureel Planbureau, waar jeugd en onderwijs ook in zijn pakket zaten. De laatste twee jaar was hij projectleider van de landelijke Wmo-evaluatie. Gilsing heeft in ruim tien jaar tijd heel wat zien veranderen in het jeugd- en onderwijsbeleid. 'Ik begon in de tijd van de commissie Groenman. Men probeerde toen jeugdbeleid vanuit een positieve benadering op de agenda te krijgen, met veel aandacht voor algemene voorzieningen en participatie. Later is de aanpak veel meer probleem- en risicogericht geworden. Dat is nog steeds zo, de jeugdagenda wordt gedomineerd door risico's en problemen.

Daarvoor zoeken we oplossingen. Het onderzoek van het Verwey-Jonker Instituut kan hier een belangrijke bijdrage aan leveren. Maar we willen ook graag aandacht geven aan het belang van goede algemene voorzieningen voor de jeugd. Want die zijn, zeker ook op het gebied van onderwijs, cruciaal voor een goed pedagogisch klimaat.'

Instrumentarium

Gilsing noemt als voorbeeld de problemen die 'zwakke' scholen momenteel ondervinden. 'Wij ontwikkelen in opdracht van de PO-Raad instrumenten om deze problematiek aan te pakken. Daar hoort bijvoorbeeld ook het

vergroten van de ouderbetrokkenheid bij. Het is een belangrijke maatschappelijke ontwikkeling dat burgers meer hun verantwoordelijkheid gaan nemen, dat zij hun burgerschap inhoud willen geven. Daar hebben ze instrumenten voor nodig. Zo doen wij bijvoorbeeld onderzoek naar de mogelijkheden om de relaties tussen onderwijs en sport te versterken. Een heel ander voorbeeld is Kinderen in Tel, een instrument waarmee inwoners van een gemeente kunnen vaststellen hoe hun gemeente het doet ten opzichte van andere gemeenten op het gebied van jeugdbeleid. We doen dus al veel op dit gebied, maar die gereedschapskist kan nog wel wat verder gevuld worden. Dat is één van mijn ambities voor de komende jaren.'

Jacquelline Boerefijn *Lessen in Geluk*

Jacquelline Boerefijn is docente biologie op het Groen van Prinsterer Lyceum in Vlaardingen. Zij ontwikkelde samen met het Verwey-Jonker Instituut een lespakket over geluk voor pubers. Het Hermen J. Jacobsfonds voor onderwijsvernieuwing bekroonde haar idee met een prijs. Het leven van Boerefijn is door dit project ingrijpend veranderd. 'Mijn ambitie is geluk geworden.'

'Eigenlijk heb ik het idee gewoon gepikt', bekent Jacquelline Boerefijn. 'Wij hadden op een gegeven moment een project op school waarin meisjes gewaarschuwd werden tegen huiselijk geweld. Naast wat ik allemaal al aan andere zware thema's deed: loverboys, SOA's, enzovoorts. Ik vond dat nogal deprimerend allemaal. Toen zag ik op het jeugdjournaal een uitzending over lessen in geluk die in Engeland ontwikkeld waren. Ik dacht: dat wil ik ook!' ▶

Boerefijn kreeg toestemming van haar baas om naar Engeland te gaan. 'Hij gaf me ook meteen een aanvraagformulier mee voor de Hermen J. Jacobsprijs. Met die geldprijs zouden we het project kunnen financieren.' Om voor deze prijs in aanmerking te komen, moest er een plan geschreven worden, met een opzet voor begeleidend onderzoek. Boerefijn vond het Verwey-Jonker Instituut bereid om daarin te investeren. De prijs werd binnengehaald en de lesontwikkeling kon starten. Voor het theoretische deel is nauw samengewerkt met 'gelukspsycholoog' Ad Bergsma. Boerefijn zelf leverde vooral input vanuit het onderwijsperspectief.

Simpele dingen sorteren veel effect

Lessen in Geluk biedt in zes lessen eenvoudige technieken om leerlingen bewust te maken van geluk en hoe ze daar enige invloed op kunnen uitoefenen. Boerefijn: 'Dat gaat over hele simpele dingen. Er zit bijvoorbeeld een oefening in dat leerlingen elkaar complimenten geven via een ansichtkaart. Dat vinden ze echt geweldig, ze willen het steeds maar weer doen.' Een pilot is uitgevoerd op drie scholen, waaronder het Groen van Prinsterer Lyceum. Het Verwey-Jonker Instituut doet op deze scholen onderzoek naar de effecten van de lessen.

Boerefijn heeft daar hoge verwachtingen van. 'Een effect waar ik van tevoren geen idee van had, is dat de onderlinge band in de klas er zo veel sterker door wordt. De sfeer verbetert enorm en leerlingen gaan zich ook meer verbonden voelen met school.'

Ommekeer

Het project Lessen in Geluk heeft een ommekeer gebracht in het leven van Jacquelline Boerefijn. 'Geluk is mijn ambitie geworden. Ik doe nu in Londen een weekend-masteropleiding toegepaste positieve psychologie, waarin dit onderwerp veel aandacht krijgt. Ik lees er ook veel over, het is heel interessant wat er allemaal gebeurt op dit gebied in de wereld.' De Lessen in Geluk worden steeds meer gebruikt in het voortgezet onderwijs. Een aantal GGD-en heeft ze opgenomen in het project Gezonde School. Boerefijn hoopt dat er geld beschikbaar komt om de lessen door te ontwikkelen naar andere onderwijsvormen, bijvoorbeeld het basisonderwijs en speciaal onderwijs. 'Ik kan het iedereen aanbevelen. Een positieve benadering werkt echt!'

De Lessen in Geluk zijn gratis te downloaden op www.verwey-jonker.nl/lesseningeluk

Berend Meijer

Comenius Lyceum blij met kenniswerkplaats

De grote steden kennen diverse voorzieningen voor jeugd en gezin. Mensen van niet-westerse afkomst maken daar nog weinig gebruik van, terwijl juist zij er veel aan kunnen hebben. Om hier verandering in te brengen werken sinds eind 2008 kennisinstituten, beleid, praktijk, zelforganisaties, ouders en jeugd samen in zogenaamde kenniswerkplaatsen. Eén daarvan bevindt zich in Amsterdam. Rector Berend Meijer van het Amsterdamse Comenius Lyceum verwacht er veel van.

De Kenniswerkplaats Diversiteit Tienplus is een samenwerkingsverband van de gemeente DMO, de stadsdelen Zuidoost, Slotervaart en Noord, het Stedelijk Overleg Diversiteit, de Hogeschool INHolland, de Vrije Universiteit en de Academische werkplaats Publieke Gezondheid GGD-AMC. Het Verwey-Jonker Instituut coördineert, onderzoekt en verzorgt de penvoering.

Kloof overbruggen

Op het Comenius Lyceum in Slotervaart is 85% van de 435 leerlingen van allochtone afkomst. Daarmee is de school één van de weinige 'zwarte lycea' in Nederland, vertelt rector Berend Meijer. Hij is trots op zijn school én op de leerlingen. Maar hij ervaart ook problemen. Zo denkt hij bijvoorbeeld dat veel van zijn leerlingen psychische hulp nodig hebben. 'Wij

signaleren forse gedragsproblemen en die gaan meestal niet vanzelf over. We merken dat ouders vaak moeite hebben om hulp bij hun kind toe te laten. Ze zijn daar huiverig voor. Dat heeft met onbekendheid te maken, maar ook met schaamtecultuur en ontkenning. Wij weten niet altijd goed over te brengen hoe belangrijk hulp voor een leerling is. Ik zou graag zien dat die kloof tussen school en ouders verkleind wordt.'

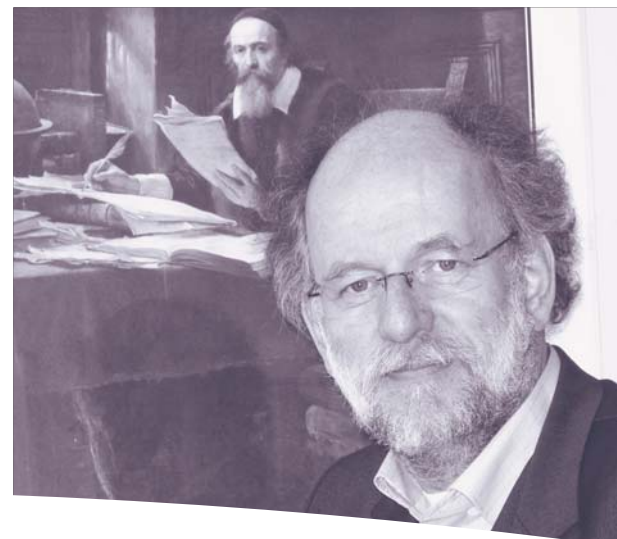
Culturen afstemmen

Meijer zoekt al geruime tijd naar manieren om ouders meer bij de school te betrekken. 'We moeten de culturen van thuis en school beter op elkaar afstemmen. Het is nodig dat ouders zien hoe wij op school met de kinderen omgaan en dat ze begrijpen waarom we dat zo doen. Andersom is het voor ons verhelderend

als wij horen welke normen en waarden er thuis gelden.'

Momenteel brengt een onderzoeker van het Verwey-Jonker Instituut de situatie op het Comenius Lyceum in kaart. Vanuit de kenniswerkplaats krijgt de school binnenkort concrete ondersteuning bij het vergroten van de ouderbetrokkenheid. Maar Meijer wil ook graag weten waarom ouders nu zo weinig betrokken zijn. 'Ik hoop dat onderzoek van de Hogeschool INHolland daar duidelijkheid in kan brengen. Dan kunnen we tenminste gericht aan de slag om de ouders binnen te halen.'

Meer informatie over de Kenniswerkplaats Diversiteit Tienplus vindt u op www.verwey-jonker.nl/kenniswerkplaats

Onderstaande publicaties (op alfabetische volgorde) zijn een selectie van uitgaven van het Verwey-Jonker Instituut vanaf augustus 2009. Alle publicaties zijn, tenzij anders vermeld, te bestellen en/of te downloaden via de website van het Verwey-Jonker Instituut: www.verwey-jonker.nl en via distributeur Holland Mediagroep: Telefoon: (070) 33 66 990, Fax: (070) 33 66 995, E-mail: verwey-jonker@denhaagmediagroep.nl

(Jeugd)zorg houdt niet op bij 18 jaar
Majone Steketeer, Myriam Vandenbroucke & Rally Rijkschroeff, 2009, ISBN 978-90-5830-336-3, 134 pag. € 9,00.

Op verzoek van het programmaministerie voor Jeugd en Gezin onderzocht het Verwey-Jonker Instituut hoe de hulpverlening verloopt aan jongeren uit de jeugdzorg van 18-23 jaar. Klopt het dat de zorg aan deze groep hapert? De onderzoeksuitkomsten zijn uitgewerkt in diverse aanbevelingen aan het programmaministerie voor Jeugd en Gezin.

De verbindingsopgave van de Wmo
De rol van gemeenten in het bevorderen van sociale samenhang
Erik Van Marissing & Freek de Meere, 2009, ISBN 978-90-5830-341-7, 32 pag. € 7,00.

De Wet maatschappelijke ondersteuning biedt in theorie veel mogelijkheden om kwetsbare burgers te ondersteunen bij hun persoonlijke ontwikkeling en welbevinden. Maar is dit in de praktijk ook het geval? In dit Wmo Kenniscasus kijken we naar de gemeentelijke inspanningen om verbindingen tussen burgers tot stand te brengen.

De Frontlinie versterken
Vernieuwende initiatieven in het voorportaal van de jeugdzorg
Marjan de Gruijter, Suzanne Tan & Trees Pels, 2009, ISBN 978-5830-330-1, 146 pag. € 9,50.

Het Verwey-Jonker Instituut heeft in opdracht van het ministerie van VROM/Wonen, Wijken en Integratie onderzoek gedaan naar het versterken van de frontlinie in de zorg voor jeugd. Deze studie analyseert de brugfunctie van de frontlinie en laat zien onder welke randvoorwaarden de verbinding tussen het informele en reguliere aanbod de meeste kans van slagen heeft.

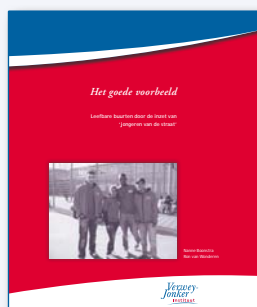
Deelnemen aan wijkraden
Verwachtingen, motieven en ervaringen van bewoners over participatie in wijkraden
Rob Lammerts & Rianne Verwijs, 2009, ISBN 978-90-5830-326-4, 56 pag. € 7,00.

Sinds oktober 2002 kunnen inwoners van de gemeente Utrecht onder andere via wijkraden invloed uitoefenen op het beleid voor hun wijk. In opdracht van Wijkraad Zuid heeft het Verwey-Jonker Instituut een onderzoek uitgevoerd naar de beweegredenen van bewoners om toe te treden tot een wijkraad en om hun lidmaatschap te beëindigen.

De impact van Kinderen in Tel op lokaal jeugdbeleid
Jodi Mak & Majone Steketeer, m.m.v. Wouter Roelleveld & Esmy Kromontono, 2009, ISBN 978-90-5830-307-43, 42 pag. € 7,00.

Kinderen in Tel geeft jaarlijks een beeld van de leefomstandigheden van de jeugd in alle gemeenten in Nederland. Om de impact op lokaal jeugdbeleid te achterhalen is onder 443 gemeenten een internetenquête uitgezet.

Het goede voorbeeld
Leefbare buurten door de inzet van jongeren van de straat
Nanne Boonstra & Ron van Wonderen, 2009, ISBN 978-90-5830-321-9, 100 pag. € 12,00.

Onderzoek naar de effecten van TOS en jongeren-bijbaantjes in de buurt. De vraag is niet alleen of de buurt leefbaarder of kindvriendelijker wordt van het werken met de jongeren zelf: een doel is ook dat het de maatschappelijke kansen van deze jongeren vergroot.

Handboek Jongeren keuren hun opvangvoorziening
Handboek Participatie Audit (Zwerf-)Jongeren Amsterdam
Jodi Mak & Maarten Davelaar, 2009, ISBN 978-90-5830-351-6, 52 pag. € 17,50.

In 2007 initieerde de Volksbond, een Amsterdamse organisatie voor zorg, wonen en dagbesteding voor dak- en thuislozen, de Participatie Audit voor (Zwerf-)Jongeren Amsterdam (PAJA). Samen met het Verwey-Jonker Instituut en het Projectenburo Amsterdam werd een methodiek ontwikkeld. Het handboek bevat onder andere een stappenplan, hiermee kunnen instellingen en gemeenten zelf aan de slag. Dit handboek bevat ook de dvd die die de zwerfjongeren (de Young Voices) gemaakt hebben.

Jongeren keuren hun opvangvoorziening
Evaluatie van de Participatie Audit (Zwerf-)Jongeren Amsterdam
Jodi Mak, Maarten Davelaar & Inge van der Lee, 2009, ISBN 978-90-5830-338-7, 80 pag. € 9,50.

Dit rapport biedt een verslag van de bevindingen van de PAJA methodiek. Wat vinden zwerfjongeren van de opvang en begeleiding? En hoe denken zij dat de kwaliteit verbeterd kan worden? In Jongeren keuren hun opvangvoorziening is een belangrijke stem weggelegd voor jonge cliënten.

Meetladder Diversiteit Interventies
Verhoging van bereik en effectiviteit van interventies voor (etnische) doelgroepen
Trees Pels, Marjolijn Distelbrink & Suzanne Tan, 2009, ISBN 978-5830-327-1, 81 pag. € 7,00.

De laatste jaren is er steeds meer aandacht voor de effectiviteit van interventies die tot doel hebben gezinnen, ouders of jeugdigen te ondersteunen. De vraag of een interventie effectief is, is niet zomaar te beantwoorden. Het Verwey-Jonker Instituut ontwikkelde in opdracht van het ministerie van VROM/Wonen, Wijken en Integratie een meetladder met tien aandachtspunten.

Nazorg voor allochtone jongeren in detentie
Evaluatie van het Helmond-programma
Harrie Jonkman & Myriam Vandenbroucke, 2009, ISBN 978-90-5830-322-6, 95 pag. € 9,50.

Het programma Allochtone Jongeren In Detentie (AJID) van Bijzonder Jeugdwerk Brabant is een nazorgproject voor allochtone ex-gedetineerde jongeren uit de gemeente Helmond. Het Verwey-Jonker Instituut heeft de resultaten van

het programma onderzocht en een uitgebreidere methodiekbeschrijving opgesteld.

Nieuwe eisen aan sociale professionals

De samenwerking tussen competentieontwikkeling en kennisontwikkeling

Katja van Vliet, 2009, ISBN 978-90-5830-340-0, 32 pag. € 5,00.

Dit Wmo Essay behandelt de professionalisering van sociale beroepen. De vraag is over welke competenties, maar vooral ook over welke *body of knowledge* de sociale professional moet beschikken, zeker gezien de steeds hogere eisen waar hij aan moet voldoen. Katja van Vliet wijst erop dat het ontwikkelen van kennis hand in hand gaat met het bevorderen van competenties.

Opvoeding in de migratiecontext

Review van onderzoek naar de opvoeding in gezinnen van nieuwe Nederlanders

Trees Pels & Marjolijn Distelbrink, m.m.v. Liselotte Postma, 2009, ISBN 978-90-5830-3004, 100 pag. € 9,50.

Deze publicatie brengt de kennis uit het afgeronde en nog lopende onderzoek over opvoeding in de migratiecontext thematisch bijeen en laat zien waar hiaten in de onderzoekskennis bestaan. De publicatie is interessant voor een ieder die zich onderzoekmatig of beleidsmatig bezighoudt met de gezinsopvoeding in migrantengezinnen.

Respect op het plein

Werken aan gedragsverandering in de buurt
Nanne Boonstra, Jodi Mak & Ron van Wonderen, 2009, ISBN 978-90-5830-329-5, 96 pag. € 9,50.

In dit onderzoek wordt beschreven hoe in de openbare ruimte vraaggericht en samen met bewoners en professionele instellingen succesvol gewerkt kan worden aan het vergroten van de leefbaarheid en pedagogische kwaliteit van de buitenruimte.

Waarden en wijsheid binnen de jeugdbescherming

De positie van de Leger des Heils Jeugdbescherming onderzocht

Maarten Davelaar & Bas Tierolf, 2009, ISBN 978-90-5830-348-6, 47 pag. € 7,00.

Het Verwey-Jonker Instituut is gevraagd om onderzoek te doen naar de inhoudelijk onderscheidende kwaliteiten van het Leger des Heils op het terrein van de jeugdbescherming.

Zelfevaluatie Wmo-raden 2009

Trudi Nederland, Diane Bulsink & Rob Lammerts, 2009, ISBN 97890-5830-344-8, 41 pag. € 7,00.

Tussen 2007 en medio 2008 voerden 82 Wmo-raden een zelfevaluatie uit, een instrument om te reflecteren op het eigen advieswerk. Eind 2008 zijn de gegevens aangevuld met nog eens

40 Wmo-raden. Daarmee bevat dit rapport de uitkomsten van zelfevaluaties van 122 Wmo-raden.

Samenwerken bij buurtverbetering: de Wmo als impuls

Astrid Huygen, Erik van Marissing & Freek de Meere, 2009, ISBN 978-90-5830-337-0, 26 pag. € 5,00.

De Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) creëert, zo lijkt het, meer ruimte om sociale gebiedsontwikkeling prominenter op de agenda te zetten. Het gaat volgens de auteurs om het vormgeven van nieuwe verhoudingen tussen overheden, maatschappelijke organisaties en burgers. Dat vraagt van alle partijen een bezinning op hun rol in het uitvoeren van hun sociaal-maatschappelijke opdracht.

Tijdschriftartikelen en boekbijdragen van medewerkers van het Verwey-Jonker Instituut

Week 31 2009 (27 juli) tot en met week 50 (11 december) 2009

Distelbrink, M., & Pels, T. (2008). Deel IVa: Aandachtspunten voor preventie van marginalisering van Antillianen (Aanvulling op Cahier 2008-4). In D. Brons, N. Hilhorst, & F. Willemse (red.), WODC Cahier 2008-4 (supplement): Het kennisfundament ten behoeve van de aanpak van criminele Marokkaanse jongeren (pp. 3-22). Den Haag: Ministerie van Justitie / WODC (Digitale versie op: <http://www.wodc.nl/onderzoeksdatabase/specifieke-kennis-antilliaanse-criminele-jongeren.aspx>).

Fortuin, K., & Marissing, E. van. (2009). Results-based accountability: There is more to it than the right tools. *Journal of Social Intervention: Theory and Practice*, 18(3), 81-97.

Leeman, Y., & Pels, T. (2009). Bürgerschaftliche Erziehung im holländischen multi-ethnischen Kontext. In: K. Sauer & J. Held (red), *Wege der Integration in heterogenen Gesellschaften: Studien* (pp. 178-192). Wiesbaden: VS Verlag für vergleichende sozialwissenschaften.

Mein, A. (2009). Gebiedsverboden in de strijd tegen overlast en criminaliteit. *Security Management*, 2009(11), 34-35.

Mein, A. (2009). Nederland wordt steeds veiliger, het bedrijfsleven ook? *Security Management*, 2009(12), 44-45.

Mein, A., & Wingerde, K. van. (2009). Toezicht door private partijen: Panacee voor alle kwalen?. In Mein, A., Wingerde, K. van, Ottow, A., Lecq, F. van der, Ridder, K. de, Pollmann, R., et al., *Toezicht door private partijen: Panacee voor alle kwalen? Verslag van het Erasmus Instituut Toezicht & Compliance Symposium 26 maart 2009* (pp. 1-8). Rotterdam: Erasmus Instituut Toezicht & Compliance, Erasmus Universiteit.

Nederland, T. (2009). International perspectives on health and social care: partnership working in action. Book review. *International Journal of Integrated Care*, 9(5 Oct.), 184.

Stavenouter, M., & Rijkschroeff, R. (2009). Van ziekte naar gezondheid. In M. de Coole & T. Verlaan, *Ouderenzorg met toekomst* (pp. 9-11). Utrecht: SWP.

Interviews

Heijden, Y. van der. (2009). 'Kijk altijd naar het effect van een veiligheidsmaatregel op de samenleving': Interview directeur Hans Boutellier van het Verwey-Jonker Instituut over vernieuwing in criminaliteitspreventie. *Secondant*, 23(3-4), 16-21.

Houtch, Y. (2009). 'Sociale veiligheid is de kern van een risico-maatschappij' (Interview met Hans Boutellier). Nicis Institute. Gezien oktober 2009 http://www.nicis.nl/nicis/nieuwsopdatum/Veiligheid/Veiligheidalgemeen/Interview-Boutellier_1287.html.

Thooft, L. (2009). Trees Pels, hoogleraar Opvoeden in de multi-etnische stad: 'Waar het hard gaat, worden brokken gemaakt'. *VolZin*, opinieblad voor geloof en samenleving, 8(15), 8-11.

Zuithof, M. (2009). Trees Pels over opvoeden in de multi-etnische stad: 'Kinderen maken uitsluiting mee'. *Zorg en Welzijn*, 15(7-8), 8-10.

Gert-Jan Lammens

De schoolsportvereniging als katalysator van wijkontwikkeling

Sporten is om uiteenlopende redenen voor veel kinderen onbereikbaar. De schoolsportvereniging brengt daar verandering in. Ruim 1100 kinderen uit Rotterdamse achterstandswijken zijn dankzij dit concept inmiddels lid geworden van een reguliere sportvereniging. Maar de effecten gaan veel verder. Gert-Jan Lammens, directeur van Rotterdam Sportsupport: 'De schoolsportvereniging ontpopt zich als een katalysator van wijkontwikkeling en participatie.'

Een groepsleraar in de wijk Katendrecht signaleerde in 2005 dat kinderen daar nauwelijks aan sport deden. Enerzijds omdat ouders het niet kunnen betalen, anderzijds omdat er geen sportverenigingen in de buurt zijn. Rotterdam Sportsupport ving dit balletje op en ontwikkelde met 'proeftuin-subsidie' van NOC/NSF het concept schoolsportvereniging. Dit houdt in dat sportverenigingen buiten schooltijd proeftrainingen geven op of in de buurt van scholen. Kinderen kunnen zo gratis met een sport kennismaken en na zes weken besluiten ze of ze lid willen worden van een vereniging. In dat geval blijven ze in de wijk sporten en gaan ze voor de competitiewedstrijden naar de club. Als de contributie een probleem is kan een beroep worden gedaan op het Jeugdportsfonds.

De effecten

De sportschoolvereniging is een groot succes, dat bleek al in 2008 uit onderzoek van het Verwey-Jonker Instituut. Na één seizoen hadden 531 kinderen zich

aangemeld bij de toen 7 schoolsportverenigingen (inmiddels zijn dat er 14). De effecten gaan veel verder dan verwacht. Lammens: 'De kinderen worden door het sporten fitter, socialer en beter aanspreekbaar. Ze hangen minder rond op straat. 15% van de deelnemende meisjes kwam voorheen nooit buiten na schooltijd. Aardig is ook dat een derde van de ouders zelf enthousiast is geworden om te gaan sporten. Ouders zijn zich ook duidelijk meer betrokken gaan voelen bij de school en de wijk.' De sportverenigingen zijn ook blij. Zij bereiken op deze manier een moeilijk toegankelijke doelgroep en dragen hun steentje bij aan ontwikkeling in de wijken.

De toekomst

Landelijk is de belangstelling voor het succesvolle Rotterdamse concept groot. Rotterdam Sportsupport doet zijn uiterste best om kennis en ervaring

over te dragen. Verder wordt naarstig gezocht naar geld voor voortzetting van de schoolsportverenigingen. De NOC/NSF-subsidie is namelijk in 2011 op. Lammens: 'De gemeente is positief over dit project en we zien ook de woningcorporaties als belangrijke partners. Verder steunen grote clubs als Feyenoord en Sparta ons door ambassadeurs te leveren en proeftrainingen op de scholen te geven.' Gert-Jan Lammens ziet de toekomst hoopvol tegemoet. 'Rotterdam heeft de ambitie om dé sportstad van Nederland te zijn. Dan moet sport wel toegankelijk zijn voor iedereen!'

Kijk voor meer informatie op www.schoolsportvereniging.nl en www.rotterdamsupport.nl

Lopend onderzoek *Sportief in de Buurt*

De meerwaarde van de schoolsportvereniging

Opdrachtgever: Rotterdam Sportsupport
Projectleider: Nanne Boonstra
Uitkomst: 2011

Sommige Rotterdamse wijken hebben weinig of geen sportverenigingen. Ze zijn uit het straatbeeld verdwenen en kinderen weten de weg naar de georganiseerde sport niet goed te vinden. Deze wijken hebben het initiatief genomen tot het opzetten van een schoolsportvereniging. In opdracht van Rotterdam Sportsupport doet het Verwey-Jonker Instituut onderzoek naar de meerwaarde van deze schoolsportverenigingen. In 2008 en 2009 vonden de eerste metingen plaats. In 2010 en 2011 vinden nog twee vervolgmetingen plaats. Uit de resultaten van 2008 en 2009 blijkt dat alle ondervraagde partijen (kinderen, ouders, leerkrachten en trainers) zeer positief zijn over de schoolsportvereniging.

Pieter Winsemius

‘Structuur en verbondenheid, dat hebben jongeren nodig!’

In januari 2009 heeft de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) het rapport *Vertrouwen in de school* uitgebracht, over voortijdige schooluitval van ‘overbelaste’ jongeren. Pieter Winsemius was het verantwoordelijke raadslid. De analyse en de aanbevelingen hebben brede steun gekregen, in alle lagen van beleid en uitvoering. Winsemius: ‘Voordat het rapport gepubliceerd was, was de helft van de aanbevelingen al uitgevoerd. Dat maak je toch zelden mee!’

Eén van de grootste problemen in het Nederlandse onderwijs is het grote aantal leerlingen dat voortijdig de school verlaat. Op mbo-1 niveau bijvoorbeeld, valt per jaar circa 37% uit. Dit raakt niet alleen de jongeren, maar kost de maatschappij ook veel geld. De WRR vond het de moeite waard om de Nederlandse aanpak onder de loep te nemen. Het probleem van voortijdige schooluitval stond al 15 jaar op de prioriteitenlijst van verschillende kabinetten. Wellicht kreeg de WRR daarom meteen alle handen op elkaar voor het onderzoek. Het kabinet, de politiek, de scholen en de gemeenten: iedereen was voor.

Het probleem

Winsemius verdeelt voortijdige schoolverlaters in drie categorieën: de ‘niet-kunners’, waarvoor de doorstroming naar speciaal onderwijs redelijk goed geregeld is; de ‘opstappers’, die liever een baantje willen en tot slot de ‘overbelasten’. De laatste categorie vergelijkt hij met jongleurs. ‘Deze jongeren hebben te maken met een stapeling van problemen. Bijvoorbeeld schulden, een gebroken gezin en drugs. Zodra ze al die ballen niet meer in de lucht kunnen houden, ontstaat er chaos. Eigenlijk is hier sprake van maatschappelijke uitval. Daar mogen we de school niet alleen mee opzadelen. Let wel, dit is geen allochtonenprobleem, het speelt ook in de witte wereld.’

Doorbraak in denken

‘Weet je wat het eigenlijk is? Niemand houdt van ze.’ Dat zei een schooldirecteur tegen Winsemius in het kader van het onderzoek. ‘Dit raakt de kern van de zaak. Wij zijn er op uitgekomen dat deze jongeren twee dingen eerst en vooral nodig hebben: structuur en verbondenheid. Hier ligt een belangrijke taak voor de school. Tot hun

zeventiende moet je leerlingen strak aancoersen om ze in het spoor te houden. Respect en aandacht zijn vervolgens de ingrediënten voor verbondenheid. Als ze zich verbonden voelen, gaan ze werken voor de meester of de juf.’

Volgens Winsemius is dit een doorbraak in het denken. ‘Het was ultraspannend of onze aanbevelingen zouden aanslaan, want de meeste scholen zijn niet gewend aan deze aanpak. Maar gelukkig blijken veel mensen dit een beter verhaal te vinden dan hun eigen vertrouwde verhaal.’

De toekomst

Voor de uitvoering van de aanbevelingen heeft de regering extra middelen beschikbaar gesteld. Ook is er wet- en regelgeving aangepast. Winsemius: ‘Aboutaleb - toen nog staatssecretaris - vroeg ons één reden waarom hij de Wet Werk en Bijstand zou moeten aanpassen. We zeiden: ‘Beschouw die jongeren als aspirant-werknemers die je moet toeleiden naar de arbeidsmarkt.’ Met een brede steun van kabinet en Kamer is vervolgens de WWB aangepast. Maar met geld en wetgeving is niet alles op te lossen. Belangrijk is dat de scholen beseffen dat zij tussen 12 en 20 voor veel jongeren de enige veilige haven zijn!’

Het onderzoeksrapport ‘Vertrouwen in de school’ vindt u op www.wrr.nl

Colofon

Deze nieuwsbrief is ook te vinden in pdf-formaat op www.verwey-jonker.nl onder de rubriek Actueel, Nieuwsbrief. U kunt daar ook de nieuwsbrief bestellen: via het aanmeldformulier, of via een e-mail met uw adresgegevens aan: secr@verwey-jonker.nl. Aan dit adres zijn ook uw opmerkingen en vragen welkom.

Tekst:
Verwey-Jonker Instituut
Afke Hielkema,
Ethicscript (www.ethicscript.nl)

Ontwerp en lay-out:
Grafitall, Valkenswaard

Druk:
Greve Offset, Eindhoven

**Verwey-
Jonker**
Instituut

Onderzoek naar
maatschappelijke vraagstukken

Verwey-Jonker Instituut
Kromme Nieuwegracht 6
3512 HG Utrecht
T: (030) 230 07 99
F: (030) 230 06 83
secr@verwey-jonker.nl
www.verwey-jonker.nl